

מ"ח 3378/13 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

מ"ח 3378/13

לפני: כבוד המשנה לנשיא מ' נאור

המבקש: פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשה למשפט חוזר לפי סעיף 31 לחוק בתי המשפט
[נוסח משולב] התשמ"ד-1984

בשם המבקש: עו"ד יצחק בם

בשם המשיבה: עו"ד ג'ואי אש

החלטה

*

1. לפניי בקשה להורות על משפט חוזר לפי סעיף 31 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן: חוק בתי המשפט או החוק), אשר הגיש המבקש באמצעות הסנגוריה הציבורית.

הרקע לבקשה והליכים קודמים

2. ביום 30.10.2007 הוגש נגד המבקש כתב אישום, אשר ייחס לו עבירה של העלבת עובד ציבור לפי סעיף 288 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); וכן עבירה של אימים לפי סעיף 192 לחוק העונשין. בכתב האישום נטען כי ביום 20.6.2007, בעת שנכח במערת המכפלה בחברון, העליב המבקש שוטר (להלן גם: המתלונן) אשר שירת בעמדת הבידוק במקום, כינה אותו "נאצי" ואף איים עליו שאילולא היה על מדים היה מטפל בו. נוסף על כך, ביום 28.6.2007 כנטען מכתב האישום, עבר המבקש במכשיר המגנומטר שבמערת המכפלה, ובעת שהמכשיר צפצף ביקש השוטר לבדוק שוב את המבקש דרך המכשיר. בעקבות זאת כינה אותו המבקש "הומו".

3. ביום 22.1.2009 הרשיע בית משפט השלום בירושלים את המבקש בביצוע העבירות אשר יוחסו לו בכתב האישום. זאת לאחר שהמבקש כפר במיוחס לו וטען כי הביע דברי תוכחה כלפי התנהגות השוטרים אשר הפריעו לתפילה במקום, לגרסתו. בהכרעת דינו קבע בית משפט השלום, כי מילות הגנאי "הומו" ו"נאצי" אשר הטיח המבקש בשוטר הינן "מעליבות ומשפילות, וככאלה פוגעות קשה גם במעמדו של השוטר וגם במתלונן כאדם פרטי". נוסף על כך, נקבע כי דברי המבקש כלפי השוטר ("אני אטפל בך") היוו מילות איום בוטות בנסיבות העניין. בית משפט השלום הוסיף וקבע כי העדיף את עדויות עדי התביעה על פני גרסתו של המבקש, אשר הותיר רושם "לא אמין וחמקמק" ואשר גרסתו "נעדרת הגיון פנימי, ואינה מתיישבת עם השכל הישר".

4. לאחר שמיעת הטיעונים לעונש, גזר בית משפט השלום על המבקש את העונשים הבאים: מאסר על תנאי לתקופה של 3 חודשים, למשך 3 שנים, קנס בסכום של ₪ 750 או 7 ימי מאסר תמורתו, וכן פיצוי למתלונן בסכום של 3,000 ₪ (...).

5. בערעור שהגיש המבקש לבית המשפט המחוזי בירושלים, הוא השיג הן על הרשעתו והן על חומרת העונש שהוטל עליו. ביום 9.6.2009 דחה בית המשפט המחוזי את ערעורו של המבקש על שני חלקיו, וקבע כי נסיבות המקרה אינן מצדיקות להתערב בקביעות עובדתיות ובמצאי מהימנות אשר נקבעו על-ידי הערכאה הדיונית. עוד נקבע, כי העונש שהוטל על המבקש הינו מידתי ואין מקום להתערב בו (...).

6. ביני לביני, הוגשו נגד המבקש שני כתבי אישום נוספים. כתב אישום אחד, ייחס למבקש עבירה של החזקת נשק, לפי סעיף 144(א) רישא לחוק העונשין, ועבירה של החזקת סכין, לפי סעיף 186(א) לחוק העונשין, וזאת ביחס לאירוע שהתרחש בחודש ינואר 2007, ובו החזיק המבקש במכוניתו אקדח וסכין, ללא רשות וללא מטרה כשרה (...). (להלן: תיק הנשק). כתב אישום שני, ייחס למבקש עבירה של תקיפה, לפי סעיף 379 לחוק העונשין, אשר לפיו, תקף המבקש בחודש אפריל 2009 אדם אחר ברחבת מערת המכפלה (...). (להלן: תיק התקיפה). תיק זה עודנו תלוי ועומד.

7. להשלמת התמונה יצוין, כי בתיק הנשק, הורה בית משפט קמא על הפסקת ההליכים בעניינו של המבקש, זאת לאחר שעיין בחוות הדעת הפסיכיאטרית שהוגשה לו מטעם סגן הפסיכיאטר המחוזי, ולפיה המבקש לא היה אחראי למעשיו בעת ביצוע המעשים שיוחסו לו. באותה החלטה, הורה בית המשפט על מתן צו לטיפול מרפאתי. ערעור שהגיש המבקש לבית המשפט המחוזי בתיק זה, נמחק לבקשתו (...).

הבקשה למשפט חוזר

8. המבקש מבסס את בקשתו לקיום משפט חוזר בעניינו על שתי עילות. האחת, עניינה קיומן של עובדות או ראיות חדשות העשויות, לבדן או ביחד עם החומר הקיים, לשנות את תוצאות המשפט לטובת המבקש - עילה הקבועה בסעיף 31(א)(2) לחוק בתי המשפט. העילה השנייה, עוסקת בחשש של ממש לעיוות דין אשר נגרם למבקש בהרשעתו - עילה הקבועה בסעיף 31(א)(4) לחוק בתי המשפט, כפי שיפורט להלן.

9. ראשית, טוען המבקש בבקשתו, נתגלתה עובדה מהותית חדשה העשויה לשנות את תוצאות המשפט לטובתו. לטענת המבקש, בעת קיום המשפט מושא הליך זה, הוא לא ידע כי הוא סובל ממחלת הסכיזופרניה. כעת מבקש הוא להגיש חוות דעת חדשה מטעם הפסיכיאטר ד"ר גיא אור (נספח 4 לבקשה), אשר ממנה עולה כי בעת ביצוע העבירות שיוחסו לו ביוני 2007, ואשר בהן הורשע, סבל ממחלת נפש וסביר כי לא היה אחראי למעשיו. בהקשר זה טוען המבקש, כי העובדה שבמסגרת תיק הנשק אימץ בית המשפט את הקביעה שבחוות הדעת הפסיכיאטרית שהוגשה בעניינו אז, ולפיה לא היה אחראי למעשים שיוחסו לו בינואר 2007, משליכה לעניינו אנו, היות שמדובר בתקופה הסמוכה לביצוע העבירות מושא ההליך כאן. לטענת המבקש, לו היה ידוע בעת משפטו כי היה שרוי במצב פסיכיאטרי חודשים ספורים לפני ביצוע מעשה העבירה, קיימת הסתברות גבוהה כי היה נשלח לבדיקה פסיכיאטרית שהיתה מגלה, כי לא היה אחראי למעשיו.

10. שנית, לטענת המבקש, בהיותו לוקה בנפשו, זכאי היה למינוי סנגור שייצגו במהלך משפטו, לפי סעיף 15(א)(3) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982. לשיטתו, ניהול ההליך הפלילי נגדו, מקום בו נאלץ הוא לנהל את הגנתו לבד, כאשר הוא סובל ממחלת נפש, מהווה פגם דיוני חמור אשר גרם לו לעיוות דין של ממש. המבקש טוען בהקשר זה, בשני מישורים: במישור הראשון, טוען המבקש, כי אם היה מיוצג במשפטו, מצבו הנפשי האמיתי היה מתגלה - ותוצאת המשפט היתה משתנה, בין אם בדרך של הפסקת ההליכים נגדו, ובין אם מחמת ספקות בדבר אחריותו למעשיו באותה עת. במישור השני, גורס המבקש כי חוסר ייצוגו בהליך פגע בו אף מבחינה מהותית - לטענתו, לא התקיימו בעניינו יסודות העבירה של העלבת עובד ציבור, בה הורשע, היות שהקללות שיוחסו לו, אינן מהוות פגיעה בליבה של כבוד האדם באופן שיפריע לעובד ציבור סביר למלא את תפקידיו הציבוריים. בעניין זה, הפנה המבקש לדנ"פ 7383/08 אונגרפלד נ' מדינת ישראל (11.7.2011) (להלן: הלכת אונגרפלד).

עמדת המשיבה

11. המשיבה, בתגובה שהוגשה על ידי עו"ד ג'ואי אש, מנהל המחלקה הפלילית בפרקליטות המדינה, מבקשת לדחות את הבקשה. לטענת המשיבה, הבקשה אינה מגלה עילה לעריכת משפט חוזר בעניינו של המבקש, ומכל מקום יש לדחות את הבקשה מחמת שיהוי, כפי שיפורט להלן.

12. לעמדת המשיבה, בקשתו של המבקש נגועה בשיהוי משמעותי והוגשה בניגוד לתקנה 4(א) לתקנות בתי המשפט (סדרי דין במשפט חוזר), התשי"ז-1957 (להלן: תקנות בתי המשפט). המשיבה מדגישה את העובדה כי חוות הדעת הפסיכיאטרית של ד"ר גיא אור, המהווה את העילה להגשת הבקשה, נושאת את התאריך "11.02.2013" - כאשר בקשתו של המבקש לקיום משפט חוזר הוגשה ביום 9.5.2013. לטענת המשיבה מדובר בדיוק בטווח התקופה הנדרש בתקנות להגשת בקשה למשפט חוזר, ולמעשה חוות הדעת מהווה אמצעי מלאכותי לעקיפת מגבלת המועד הקבועה בתקנות. המשיבה טוענת כי העילה לבקשה - אבחונו של המבקש כלוקה בנפשו - היתה ידועה לו לכל המאוחר בינואר 2010, עת נבדק על-ידי הפסיכיאטרית ד"ר אפרת שחר (נספח 11 לבקשה). לטענת המשיבה, המבקש

השתתף למעלה משלוש שנים בטרם הגיש את בקשתו, וזאת מבלי שטרם להסביר את הטעם לשיהוי.

13. אשר לעילה הקבועה בסעיף 31(א)(2) לחוק בתי המשפט, טוענת המשיבה, כי חוות הדעת הפסיכיאטרית של ד"ר גיא אור אינה מהווה כלל ראיה חדשה, שכן ד"ר אור מבהיר בחוות דעתו כי לא בדק את המבקש בעת ביצוע העבירות מושא ההליך דנן, ואף לא התקבל לעיונו כל תיעוד רפואי מן התקופה בה התרחשו האירועים (יוני 2007). לגרסת המשיבה, עסקינן בחוות דעת מוזמנת, על בסיס נתונים הקיימים משנת 2010 ואשר כוללת סקירה של תיעוד רפואי קודם בעניינו של המבקש. לשיטת המשיבה, אין מדובר בגילוי דרמטי אשר מצדיק פעולה מיידית להגשת בקשה למשפט חוזר, אלא עסקינן בבקשה המוגשת מטעמים אופורטוניסטיים, אשר מטרתה להביא למחיקת הרשעתו של המבקש, החפץ להיות מוסמך כעורך דין.

14. לגופו של עניין, טוענת המשיבה, כי הן בחקירת המבקש במשטרה מיד לאחר האירועים בחודש יוני 2007, והן בתקופה שבה התנהל משפטו בשנת 2008, לא התגלה כל רמז לכך שהמבקש הינו אדם חולה נפש המצוי במצב פסיכטי. בחקירתו במשטרה, הגיב המבקש באופן רציונאלי וענייני לחשדות המיוחסים לו ואף העלה טענות בדבר התנכלות המשטרה למתיישבים. במהלך משפטו, מסר המבקש כפירה מפורטת במיוחס לו בכתב האישום, ובדין ההוכחות בעניינו ניהל המבקש בעצמו את הגנתו, לרבות חקירת העדים בחקירה נגדית. לטענת המשיבה, אף במועד הכרעת הדין ושמיעת הטיעונים לעונש לא עלתה שום אינדיקציה לבעיה נפשית אצל המבקש, אשר עתר בעצמו לביטול הרשעתו ולהטלת שירות לתועלת הציבור.

15. אשר לעילה הקבועה בסעיף 31(א)(4) לחוק בתי המשפט, טוענת המשיבה, כי במשך שלושת הדיונים בהם השתתף המבקש באופן פעיל, לא נתעורר כל חשש שמדובר בחולה נפש, אשר זקוק לייצוג על-ידי סנגור. זאת ועוד, המשיבה מעוררת תמיהה על כך שמחוות הדעת עולה, כי לדברי המבקש עצמו החל הוא לסבול מתסמינים נפשיים כבר משנת 2003. לכן מנוע הוא מלטעון כי בשנת 2007 לא היה מודע לבעיותיו הנפשיות על מנת לבקש כי ימנו לו סנגור.

16. אשר לתחולת הלכת אונגרפלד על עניינו של המבקש, טוענת המשיבה, כי המקרה דנן מגלם את ליבת תכלית העבירה של העלבת עובד ציבור, אשר נועדה לאפשר לעובד הציבור למלא את תפקידו באופן תקין וללא מורא. לשיטתה של המשיבה, תכלית זו מקבלת משנה תוקף בעניינו - כאשר מדובר בשוטר המאבטח את רגיש כמערת המכפלה, ומתקיים חשש קרוב לוודאי כי הפגיעה בכבודו של השוטר תפגע בתפקודו ובתפקוד שותפיו לתפקיד.

17. המשיבה מוסיפה וטוענת כי על המבקש לא הוטל עונש מאסר בפועל בגין הרשעתו, תוקפו של המאסר המותנה שהוטל עליו פג זה מכבר, ואף תקופת התיישנות העבירה במרשם הפלילי מתקרבת לסיומה. נוכח כל האמור, ביקשה המשיבה לדחות את הבקשה לקיום משפט חוזר בעניינו של המבקש.

תשובת המבקש לתגובת המשיבה

18. לטענת המבקש, ככל שהיה שיהוי בהגשת הבקשה, אין הוא צריך לשאת בתוצאותיו. דבר מחלתו נודע לו רק בשנת 2010 והראיות ביחס למצבו הנפשי הצטברו אט-אט, עד שהגיעו למשקל מכריע באופן שהצדיק להגיש בקשה למשפט חוזר. כך באשר לפסק-הדין שניתן נגדו בתיק הנשק וקבע כי לא היה אחראי למעשיו - פסק דין שהפך לחלוט

רק ביולי 2012. עוד הוסיף וטען המבקש כי כל חוות הדעת הפסיכיאטריות הקודמות שניתנו בעניינו התייחסו לתיקים אחרים, אך לא התייחסו למעשים שיוחסו לו ביוני 2007, מושא הליך זה. משכך, פנתה הסנגוריה הציבורית לקבל חוות דעת מומחה אשר תתייחס לאירועים מיוני 2007. לטענת המבקש, חוות דעת זו התקבלה רק בפברואר 2013, ובלעדיה, הדגיש המבקש, לא ניתן היה להגיש בקשה למשפט חוזר.

19. לגופו של עניין, גורס המבקש כי קללות רחוב גרידא אינן עולות, ככלל, כדי העלבת עובד ציבור ויש מקום לבחון את הביטויים שבאמירתם הורשע, באספקלריה של הלכת אונגרפלד. בהקשר זה, טוען המבקש כי שינוי ההלכה ביחס לפרשנות העבירה מצדיק כשלעצמו עריכת משפט חוזר. אשר לסוגיית הייצוג, טוען המבקש, כי העובדה שבעת משפטו הוא לא התנהג בצורה חריגה, באופן שהסב את תשומת הלב למחלתו, אינה גורעת מן החובה למנות לו סנגור.

דין והכרעה

20. לאחר שעיינתי בבקשה, בנספחים הרלוונטיים, בתשובת המדינה, ובתגובות שהוגשו לה, הגעתי לכלל מסקנה כי טענותיו של המבקש לא מבססות בעניינו מתן הוראה לקיומו של משפט חוזר, ומשכך דין הבקשה - להידחות.

21. הלכה פסוקה היא, כי הוראה על קיומו של משפט חוזר אינה ניתנת כדבר שבשגרה, ובקשות לקיים הליך זה מאושרות באופן חריג ובמשורה. זאת בעטיו של הליך המשפט החוזר כמבטא איזון בין עקרונות מתחרים: מחד גיסא, ניצב ערך חשיפת האמת, ובמסגרתו הצורך להבטיח מנגנון דינוני שיאפשר תיקון טעויות בהרשעה. מאידך גיסא, ניצבים עקרונות היסוד של סופיות הדיון, של וודאות משפטית ושל יציבות (ראו: מ"ח 5810/02 שגיב נ' מדינת ישראל (21.7.2002); מ"ח 5846/03 יזדי נ' מדינת ישראל (7.9.2003); מ"ח 3975/13 אלדן תחבורה בע"מ נ' מדינת ישראל (29.10.2013); מ"ח 6274/13 בסיס נ' מדינת ישראל (20.3.2014); מ"ח 3139/13 רחמיאן נ' מדינת ישראל (25.5.2014)).

22. סעיף 31(א) לחוק בתי המשפט, מונה ארבע עילות לקיומו של משפט חוזר. בנידון דידן, סומך המבקש בקשתו כאמור על שתי עילות הקבועות בחוק. האחת, קיומה של עובדה או ראיה, העשויה לשנות את תוצאות המשפט לטובתו (סעיף 31(א)(2) לחוק). השניה, קיומו של עיוות דין שנגרם לו בבית משפט השלום (סעיף 31(א)(4) לחוק). נדון בדברים כסדרים.

סעיף 31(א)(2) לחוק בתי המשפט

23. סעיף 31(א)(2) לחוק מאפשר לקיים משפט חוזר מקום בו "הוצגו עובדות או ראיות, העשויות, לבדן או ביחד עם החומר שהיה בפני בית המשפט בראשונה, לשנות את תוצאות המשפט לטובת הנידון". הנטל המוטל על מי שמבקש לקיים משפט חוזר בעניינו מחמת קיומה של ראיה חדשה לפי סעיף זה, הינו נטל כבד (ראו החלטותיי ב-מ"ח 7803/11 חסון נ' מדינת ישראל (28.3.2012); מ"ח 4191/11 אגבאריה נ' מדינת ישראל (6.6.2012); מ"ח 434/13 פלוני נ' מדינת ישראל (28.7.2013)).

בשורה של החלטות שיצאו תחת ידו של בית משפט זה נקבע, כי על המבקש להצביע על ראיות או עובדות שיש בהן "אמינות לכאורית", ושיהיה בהן, או בהשתלבותן עם החומר שהיה בפני בית המשפט, פוטנציאל לשינוי תוצאות המשפט. דרישה נוספת שהשתרשה בפסיקה מתייחסת לכך שהראיות הנוספות צריכות להיות בעלות "משקל סגולי", אם באופן עצמאי, ואם בהצטרפותן לראיות על פיהן הורשע המבקש. משכך, אין די בהצגת ראיה חדשה כדי לבסס עילה זו (ראו למשל: מ"ח 6148/95 עזריה נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(2) 334 (1997); מ"ח 9974/04 שוורץ נ' מדינת ישראל (5.9.2005); מ"ח 4914/06 מעודה נ' מדינת ישראל (11.2.2007); מ"ח 2847/05 אלחרר נ' מדינת ישראל (29.7.2007) (להלן: עניין אלחרר); מ"ח 73/14 נביל נ' מדינת ישראל (27.1.2014)).

בענייננו, מצביע המבקש על חוות דעת פסיכיאטרית מטעם ד"ר גיא אור מיום 10.2.2013, אשר הוגשה לראשונה בהליך שלפניי. עייתי בחוות הדעת ולדעתי אין היא מצדיקה לקיים משפט חוזר. על מנת לבסס את טענת המבקש, ולו בדרך של ספק, לפיה לא היה אחראי למעשיו באירועים מושא כתב האישום, דהיינו ביוני 2007, היה עליו להראות כי עומד הוא בתנאי סייג "אי-שפיות הדעת" הקבוע בסעיף 34 לחוק העונשין:

"לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה אם, בשעת המעשה, בשל מחלה שפגעה ברוחו או בשל ליקוי בכושרו השכלי, היה חסר יכולת של ממש -

(1) להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשהו; או

(2) להימנע מעשיית המעשה".

על מנת לחסות תחת הסייג הקבוע בסעיף 34 לחוק העונשין, היה על המבקש להראות כי סבל ממחלת הנפש בה הוא לוקה בעת ביצוע המעשה, כלשון הסעיף (השוו: ע"פ 6385/11 בניטה נ' מדינת ישראל (3.12.2012)). טענה מסוג זה אינה עולה מחוות הדעת שצירף המבקש. חוות הדעת נוקטת בלשון מסתייגת ולא מצביעה באופן פוזיטיבי על מצבו הרפואי של המבקש בחודש יוני 2007 - היא התקופה הרלוונטית היחידה להליך זה. תחת זאת, מבסס ד"ר אור את מסקנותיו על הליכים פליליים אחרים, על הערכות קודמות בדבר מצבו הנפשי של המבקש בתקופות אחרות, ובפרט על דיווחיו של המבקש עצמו. זאת ועוד: חוות הדעת נכתבה בפברואר 2013, שש שנים לאחר האירועים המתוארים בכתב האישום, ונערכה על סמך פגישה אחת בלבד שבמהלכה בדק ד"ר אור את המבקש בנובמבר 2012. בחוות הדעת כותב ד"ר אור ביחס לאירועי יוני 2007 באופן שאינו משתמע לשני פנים כי "לא בדקתיו אז, כך שאינני יכול לקבוע בוודאות מה היה מצבו בעת ביצוע המעשים הנדונים כאן". בנסיבות אלה, משקלה הסגולי של חוות הדעת הינו נמוך ביותר, ומשכך אינה עולה כדי הרף הנדרש לקבלת בקשה למשפט חוזר.

יתירה מזאת, ד"ר אור מציין בסיכום חוות דעתו כי האפשרות שמעשי המבקש הושפעו ממחלת הנפש שממנה סובל - הינה אפשרות סבירה. לדעתי למסקנה זו אין עיגון בחומר כדי שיהיה לה משקל סגולי מספיק לצורך בקשה למשפט חוזר. כאמור, מבסס ד"ר אור את הערכתו, בין היתר, על תיק הנשק שהוגש נגד המבקש, ואשר במסגרתו נפסקו ההליכים, לאור חוות דעת שהוגשה אז בעניינו של המבקש, אשר קבעה כי היה שרוי במצב פסיכופטי בחודש ינואר 2007 (נספח 12 לבקשה). ואולם, אין בחוות דעת זו כדי להשליך על מצבו הנפשי של המבקש חמישה חודשים לאחר מכן - בחודש יוני 2007.

זאת ועוד, אף אם אניח כי המבקש הראה כי קיים ספק בשאלה אם הוא סבל בעת המעשה ממחלת נפש אין זה

סוף פסוק. על פי הפסיקה, קיומה של מחלת נפש אינה מהווה תנאי מספיק על מנת לשלול את פלילות המעשה, ובמילים אחרות, לא די במחלת נפש כדי לפטור מאחריות פלילית. על המבקש היה להראות כי מחלתו מנעה ממנו לגבש מחשבה פלילית, הווה אומר, כי מחמת מחלת הנפש היה בעת המעשה "חסר יכולת של ממש" להבין את שעשה או להימנע מהמעשה שעשה. ודוק, עיקר הסייג בא לידי ביטוי בסימפטומים של מחלת הנפש, אשר עשויים לשלול מהחולה להבין את המעשה או למנוע ממנו את האפשרות להימנע מעשיית המעשה (וראו לעניין זה: ע"פ 7761/95 אבו חמאד נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(3) 245 (1997); ע"פ 1531/01 מנגיסטו נ' מדינת ישראל (9.7.2003); ע"פ 8220/02 ברוכים נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(5) 724 (2004); ע"פ 7492/07 חג'ג' נ' מדינת ישראל (28.10.2009); ע"פ 2098/08 פרעוני נ' מדינת ישראל (28.12.2011)).

הנה כי כן, לפנינו שני תנאים מצטברים הנדרשים על מנת לבוא בגדרו של סייג אי השפיות. בענייננו, למקרא חוות הדעת, לא מצאתי כל אינדיקציה רפואית או ראייתית שהתקיימו במבקש אותם הסימפטומים המצדיקים בהתווספם למחלת נפש את שחרורו מאחריות פלילית ביחס לאירועים מושא הליך זה. לפיכך, מסקנתי היא כי המבקש לא ביסס תשתית ראייתית איתנה דיה להוכחת העילה הקבועה בסעיף 31(א)(2) לחוק, לקיומו של משפט חוזר.

סעיף 31(א)(4) לחוק בתי המשפט

24. עניינה של עילה זו הוא בשאלה אם נתעורר חשש של ממש כי בהרשעה נגרם למבקש עיוות דין. בפסיקת בית משפט זה השתרשה הדעה כי עסקינן ב"סעיף סל", שבגדרו על בית המשפט להשקיף ב"מבט-על" על מלוא חומר הראיות, המקורי והנוסף, ולבחון אם קיים חשש של ממש כי נפלו בהליך פגמים דינאיים חמורים (מ"ח 7929/96 קוזלי נ' מדינת ישראל, פ"ד נג(1) 529 (1999); עניין אלחרר, בפסקה 26; מ"ח 4811/12 סאלם נ' מדינת ישראל (2.5.2013) (להלן: פרשת סאלם)). ודוק, על מנת שבית משפט זה יורה על עריכתו של משפט חוזר לפי עילה זו, נדרש כי הפגמים אשר נפלו בהליך יהיו כה חמורים ומהותיים, עד כי הובילו להרשעת שווא (מ"ח 6223/04 גולדין נ' מדינת ישראל (13.10.2004); מ"ח 10028/06 רינגורט נ' מדינת ישראל (17.9.2007)).

במקרה דנן, טוען המבקש כי העובדה שלא היה מיוצג במהלך משפטו, כאשר הוא סובל ממחלת נפש, מהווה פגם דינאי חמור דיו כדי להורות על משפט חוזר בעניינו. אין בידי לקבל טענה זו. כמובן שלכך יש משמעות רק אם המבקש אכן סבל ממחלת נפש. אך גם בהנחה זו, העדרו של ייצוג או כשל בייצוג משפטי - אין בו לבדו כדי להצדיק קיום משפט חוזר (פרשת סאלם, בפסקה 28). על המבקש היה להצביע על פוטנציאל בדבר שינוי תוצאות המשפט גם בהקשרו של סעיף זה (ראו: מ"ח 448/02 ציון נ' מדינת ישראל (27.1.2002); מ"ח 2432/12 ברצלבסקי נ' מדינת ישראל (2.4.2014)).

המבקש במקרה דנא לא הצליח להוכיח כי אי-הייצוג השפיע על מהלך המשפט, באופן כזה שתוצאות המשפט עשויות היו להשתנות, או כי הפגם הדיוני עליו הוא מצביע "מערער את יסודות ההרשעה" בעניינו (מ"ח 7724/05 מאיר נ' מדינת ישראל (1.2.2006)). התנהלותו של המבקש בבית משפט השלום ואף בבית המשפט המחוזי, אינה עולה בקנה אחד עם טענותיו המועלות בבקשה שלפניי בעניין זה. מפרוטוקולי הדיון בהליך שהתנהל בבית משפט השלום עולה כי המבקש ניהל את כל ההליך לבדו, חקר בחקירה נגדית את שני עדי התביעה, ולבסוף טען להגנתו ועתר כי בית המשפט יבטל את ההרשעה ויסתפק בהטלת עונש של"צ (נספחים 2, 6 ו-7 לבקשה). הנה כי כן, הטיעונים שהעלה המבקש בהליך קמא מלמדים על כך כי ניתן לו יומו בבית המשפט. גם בפני ערכאת הערעור, טען המבקש בעצמו,

ולמקרא הדברים, אין אני סבורה כי נגרם לו עיוות דין. במאמר מוסגר יצוין כי בתיק הנשק שדובר בו לעיל, היה המבקש מיוצג על-ידי סנגור מטעם הסנגוריה הציבורית, ואף על פי כן, בחר המבקש להגיש בעצמו ערעור לבית המשפט המחוזי, אשר במהלך הדיון בו, ביקש המבקש לטעון בעצמו, אף שבא-כוחו נכח באולם (...), נספח 18 לבקשה).

נוכח האמור לעיל, ולאחר שהשקפתי ב"מבט-על" על ההליך כולו, לא מצאתי מקום לטענה כי נגרם למבקש עיוות דין המצדיק קיומו של משפט חוזר.

שיהוי

25. תקנה 4(א) לתקנות בתי המשפט קובעת כי בקשה לקיום משפט חוזר יש להגיש תוך 90 יום מן המועד בו נודע לנידון על קיום אחת העילות לקיום משפט חוזר. המבקש הגיש את בקשתו בשיהוי ניכר, ארבע שנים לאחר דחיית ערעורו בבית המשפט המחוזי, ושלוש שנים מעת אבחון לקותו הנפשית, אשר נערכה בחודש ינואר 2010. את הטעם לשיהוי נועץ המבקש, בין היתר, בהמתנה לחוות דעת אשר מתייחסת במפורש לאירועים שיוחסו לו ביוני 2007 - אותה חוות דעת אשר התקבלה רק בפברואר 2013 ואשר נמצאת לפניי. ואולם, אף אם אקבל את נימוקיו אלה של המבקש, אין בידי לקבל את הטענה כי חוות הדעת מטעם ד"ר אור מהווה ראייה חדשה. וזאת היות שאין בה כדי ללמד על מצבו הנפשי של המבקש בתקופה שבה התרחשו האירועים מושא הליך זה. אך מטעם זה ניתן לדחות את הבקשה.

26. בבחינת למעלה מן הצורך, אתייחס לטענות המבקש בדבר תחולת הלכת אונגרפלד בעניינו. בפרשת אונגרפלד, אשר הדיון בה נסב על פרשנות עבירת "העלבת עובד ציבור", קבע בית המשפט העליון, בין היתר, כי לא ניתן להגדיר מראש רשימה סגורה של מקרים בהם מתרחשת "העלבה" הטומנת בחובה פגיעה קשה בכבודו של העובד. נקבע, כי "העלבה" מתקיימת כאשר היא מכוונת כלפי ליבת כבודו האישי של העובד. בהקשר זה נקבע, כי אין די בביטוי של אלימות מילולית בוטה, אלא נדרשת פגיעה עמוקה בשמו הטוב של העובד שיש בה כדי לבזותו בעיני אחרים.

במקרה דנן, ציין בית משפט השלום בהכרעת דינו את עדותו האוטנטית והמוחשית של השוטר, אשר העיד על תחושות קשות של השפלה ושל עלבון כאשר כונה "נאצי" על ידי המבקש, בנוכחות אנשים רבים במקום, במסגרת שירותו במילוי תפקידו. זאת ועוד: המבקש פגע במעמדו המוסרי והמקצועי של המתלונן בקשר למילוי תפקידו בשני אירועים שונים. לכך יש להוסיף את מיקומם של דברי העלבון, במערת המכפלה - אשר מהווה מקום נפיץ ורגיש, הן מבחינה בטחונית והן מבחינה פוליטית. אשר על כן, אין בידי לקבל את טענת המבקש, כי לא התקיימו בעניינו יסודות העבירה של "העלבת עובד ציבור". ומכל מקום כאמור, טענותיו בעניין זה, אינן מקימות עילה לקיום משפט חוזר.

27. סוף דבר: הבקשה נדחית.

ניתנה היום, י"ט בתמוז התשע"ד (17.7.2014).

תוקנה היום, ג' באב התשע"ד (30.7.2014).

המשנה לנשיא
